

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.

NACZELNY DOWÓDZTWO N.W.
(SZTAB GENERALNY)

83205
Pocztą polową 53, dn. 30. listopada 1921 r.

Oddział II Informacyjny

Nr. 14141 /II. Inf./II.C. DO

TAJNE

WODZA NACZELNEGO /ADJ.GEN./

w B e l w e d e r z e .

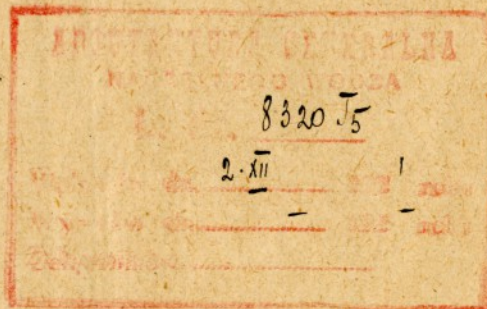
Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego przesyłam do wiadomości odpisy raportów Pełnomocnika Wojskowego i Morskiego w Londynie Nr. nR.1689/tajne, 1692/tajne, i 1729/tajne.
3 załączniki.

Szef Oddziału II.Szt.Gen.

O t r z y m u j a :

Wódz Naczelny /Adj.Gen./
Szef Sztabu Generalnego
M.S.Zagranicznych
M.S.Wojsk.

Ppułkownika p.d.Szt.Gen.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Pełnomocnik Wojskowy i Morski
przy Poselstwie Polskiem
w Londynie.

Odpis.

Londyn, dn. 31-go Października 1921r.

38, Cadogan Square,
S.W.1.

no. 1692/Tajne.

D o

Sztabu Generalnego

Oddział II

w Warszawie.

Prat

W ślad tut. Nr.1587 z dnia 3 października r.b. i Nr.1656/T z dnia 21 października podaje się następujące wiadomości o urzędach, instytucjach i organizacjach rosyjskich nie-bolszewickich w Anglii:.

POSELSTWO ROSYJSKIE (Chesham House, Chesham Place, S.W.1).

Do 1 stycznia 1921r. Rosja anty-bolszewicka miała swe urzędowe przedstawicielstwo w Londynie, w postaci Poselstwa, reprezentującego Rządu: Arhangielskix, Kołczaka, Denikina i nakoniec Wrangla. Poselstwo to, na równi z Poselstwami rosyjskimi w innych krajach, podlegało bezpośrednio Sazonowowi, pełniącemu funkcje Ministra Spraw Zagranicznych rosyjskich rządów anty-bolszewickich i przebywającemu stale w Paryżu, dokąd Sazonow przyjechał był wkrótce po zawarciu Rozejmu, z ramienia gen. Denikina, dla reprezentowania Rosji na Konferencji pokojowej, na którą zresztą Rosja nie została dopuszczoną.

W końcu Wielkiej wojny na czele poselstwa rosyjskiego w Londynie stał liberał Nabokow, który jednak w końcu 1919r. został przez Sazonowa z tego stanowiska odwołany, na jego zaś miejsce został mianowany E. Sablin, radca tegoż poselstwa, monarchista, a więc człowiek tego samego obozu politycznego co i Sazonow. Poselstwo rosyjskie w roku 1919 było w pełnym komplecie, licząc w swym składzie Attaché Wojskowego gen. por. Jakowlewa z pomocnikiem gen. ppor. Djakonowym, i Attaché Morskiego Kontr-Admirała Wołkowa z pomocnikiem Komandorem-porucznikiem Bezkrownym i znaczną liczbą oficerów przydzielonych lądowych i morskich.

Poselstwo korzystało ze wszystkich praw i przywilejów, a więc eksterytorjalności, wolności od podatków miejscowych i t.d., i figurowało na równi z poselstwami innych krajów na "Foreign Office list" t.j. na liście poselstw, co miesiąc wydawanej przez angielskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Jedynym wyjątkiem z przywilejów było wyłączenie poselstwa rosyjskiego z reprezentacji i t.d. przyjęcie u Dworu i t.p. Zresztą członkowie poselstwa, pomimo rozległych i zażyłych stosunków ze sferami dyplomatycznymi, wojskowymi i morskimi, tak angielskimi jako też i cudzoziemskimi, sami z wielkim taktem usuwali się od wystąpień publicznych.

Poselstwo rozporządzało znacznymi funduszami, zdeponowanymi w Londynie jeszcze za carskich czasów, i zasilanymi, chociaż wprawdzie w nieznacznej mierze, przez Denikina. Z wyczerpywaniem się jednak funduszy poselstwo stopniowo redukowało swój personel, zwłaszcza wojskowy.

Zmiana w stosunku do Anglii zaszła ^{od} 1go Stycznia 1921r. kiedy poselstwo zostało skreślone z listy dyplomatycznej (Foreign Office list), i pod rubryką "Rosja" zamieszczona uwaga:

"Charged with the liquidation of matters connected with late Russian Governments.
Monsieur E. Sabline
Monsieur Gabriel Wolkoff (in M. Sabline's absence).

Jednocześnie członkowie poselstwa otrzymali zawiadomienie, iż z praw eksterytorjalności więcej nie korzystają i powinni płacić podatki.

W taki sposób, ^{nie mając} urzędowego przedstawicielstwa Rosji anty-bolszewickiej, więcej w Anglii nie istnieje; jest tylko Sablin i Wołkow, którym powierzona jest "likwidacja spraw, związanych z byłymi rządami rosyjskimi."

Należy nadmienić, że Misja Krassina również na liście dyplomatycznej nie figuruje, tak więc Rosja dyplomatycznie wcale nie jest reprezentowana.

Istnieje ~~całkowicie~~ 3 -

KONSULAT GENERALNY ROSYJSKI (30, Bedford Square)

Konsulem Generalnym jest Onu, wice-konsulem -Gamb.

Konsulat Generalny funkcjonuje na dawnych zasadach.

Chociaż środki jego zaszczuplały, egzystuje jednak z dochodów konsularnych, znaczną część których stanowią ^{funkcyjny 83^{2a}} sumy, otrzymane ⁴⁴⁶ za wydawanie paszportów i wizowanie ich dla wyjeżdżających ^{Borjan} z Anglii do krajów obcych, które przeważnie paszportów i wiz, wydanych przez Krasina, nie uznają.

Konsulat rosyjski pozostaje nadal w ścisłym związku z władzami angielskimi i konsulatami państw obcych.

KOMITET RZADOWY (18, Belgrave Road).

Tak zwany "komitet rządowy", -organizacja nadzwyczaj rozległa, utworzona w czasie wojny, - funkcjonował na takich samych zasadach i miał anologiczne cele z naszą Misją Wojskową Zakupów w Paryżu. Komitet stopniowo się redukował i działalność jego zanikała, chociaż jeszcze za czasów Wrangla znaczne dostawy materiału wojennego szły do jego Armji przez ten komitet. Obecnie z komitetu pozostali tylko : Prezes pułkownik Bielajew i Sekretarz Komandor porucznik Dmitrjew, zajęci zakończeniem likwidacji spraw komitetu. Istnieją ~~na~~ sumy, otrzymywane ^{got} ze sprzedaży resztek materiałów, pozostałych w rozporządzeniu komitetu.

Powyższe instytucje rosyjskie noszą charakter urzędowy. Z organizacji społecznych, pozostała obecnie jedna dobroczynna, mianowicie Angielsko-rosyjski Czerwony Krzyż. Inne organizacje dobroczynne zanikły wskutek wyczerpania funduszków.

Angielsko-Rosyjski Czerwony Krzyż czerpie środki przeważnie z kieszeni angielskiej, czy to w postaci obowiązkowych i dobrowolnych składek członków, przeważnie Anglików, czy też w postaci ofiar lub dochodów z zabaw publicznych. Zarząd tej organizacji jest złożony prawie wyłącznie z Anglików, w ręku których spoczywa administracja funduszami i poszczególnymi instytucjami.

Do ostatnich należy na pierwszym miejscu szpital, obecnie przekształcony w rodzaj przytułku dla wychodźców rosyjskich. Rodziny otrzymują oddzielne pokoje, mężczyźni zaś i kobiety pojedyncze mieszczą się w osobnych pomieszczeniach ogólnych w rodzaju pensjonatów.

Następnie Czerwony Krzyż posiada pracownie bielizny i obuwia, w których znajduje pracę pewna ilość Rosjan.

Nakoniec organizacja ta wydzierżawia parę folwarków, na których pracują Rosjanie, przeważnie byli oficerowie, w charakterze robotników i służby folwarczej.

W tych wszystkich instytucjach stanowiska administracyjne wyższe zajmują Anglicy, niższe zaś Rosjanie. Do zarządu Czerwonego Krzyża wchodzi Wice-Konsul rosyjski Gambs, który odegrywa wielką rolę w sprawach pomocy wychodźcom rosyjskim i do którego skierowują się wszelkie podania o takową pomoc.

Zaznaczyć należy, iż ^{rosyjskiej} stan materialny emigracji rosyjskiej jest w Anglii bardzo ciężki, zwłaszcza z powodu obecnego ogólnego bezrobocia. Nieliczni z pośród Rosjan, którym udało się wywieść klejnoty, lub też zawczasu ulokować swe fundusze zagranicą, żyją ze swych środków, które jednak są na wyczerpaniu, przeważną zaś ilość pracę zarabia na liche życie; najszczęśliwszym udało się urządzać w biurach różnych przedsiębiorstw, inni znów potwierali sklepiki, wyrabiają papierosy, szyją buty lub pracują na folwarkach. ^{Część kolonij} ^{rosyjskiej} wyemigrowała dalej do krajów zamorskich, (do Ameryki Północnej i Południowej; obecnie, w związku z projektowaną emigracją angielską do Australji, zaczyna się też ruch emigracyjny rosyjski w kierunku tego lądu.)

Co się tyczy stosunku władz i społeczeństwa Angielskiego do rosyjskich instytucji nie-bolszewickich i rosyjskiego wychodźstwa, to zaznaczyć należy, iż Rosja nie-bolszewicka obecnie żadnych wpływów u Rządu Angielskiego nie posiada; wjazd Rosjan do Anglii jest nader utrudniony. Jednakowoż poszczególne Rosjanie, zajmujący uprzednio wysokie stanowiska i posiadający wskutek tego stosunki w sferach angielskich, zachowali te stosunki osobiste i w dobie obecnej. Jestto bowiem charakterystyczne dla charakteru angielskiego, iż, o ile Anglicy są trudni w zawieraniu stosunków bliższych, o tyle, kiedy raz się bliżej z kim zapoznali i zaprzyjaźnili, są wierni i oddani w uczuciu przyjaźni i zawsze gotowi do wszelkich usług i ofiar.

Wskazanie
Społeczeństwo Angielskie, szczególnie sfery konserwatywne, żywią wielką sympatię względem emigrantów rosyjskich. Nie należy zapominać, że Anglicy na ogół są nader lojalni i oddani swemu królowi i jego rodzinie. W carze Mikołaju więc widzą /przedewszystkiem brata ciotecznego swego Monarchy, który śmiercią męczeńską odkupił wszystkie swe błędy; Wychodźcy rosyjscy, pochodzący z lepszych rodzin, układni i towarzysko ogładzeni, mile są widziani w towarzystwie angielskim. Duża ilość muzyków i śpiewaków rosyjskich znajduje dobre przyjęcie w publiczności. Sztuka i muzyka rosyjska są w modzie. W roku zeszłym na przyjęciu Korpusu Dyplomatycznego u Margrabiego Curzon'a, Sekretarza Stanu dla Spraw Zagranicznych, program muzyczny w znacznej mierze był zapełniony muzyką i śpiewami rosyjskimi, wykonanymi w języku rosyjskim. To samo na przyjęciu u Posła Japońskiego. Obecnie stale przebywa w Londynie trupa Moskiewska Baljewa z kabaretu "Chauve Souris". Teatr jest zawsze przepełniony przez publiczność angielską, chociaż przedstawienia są dawane w języku rosyjskim. Równem powodzeniem cieszy się inna trupa amatorska, występująca w dużej restauracji. Balet rosyjski, jeszcze w przedwojennych czasach zaważadną sympatjami publiczności angielskiej, której to sympatji dotąd nie utracił. Wystawy obrazów, urządzone przez malarzy rosyjskich, miały również wielkie powodzenie. Ostatniemi czasami znany śpiewak Szlapin,

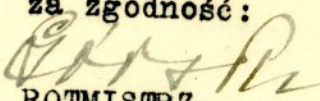
obecnie bolszewik z przekonania, święcił w Anglii tryumf zupełny.

W taki sposób, podkreślić należy, iż obecnie Rosja, utraciwszy na gruncie angielskim większe znaczenie polityczne, zyskała w szerokich masach społeczeństwa sympatje daleko większe i stała się daleko więcej popularną, niż za czasów przedwojennych.

/-/ W. Kłoczowski

Kontr-Admirał W.P.

za zgodność:

ROTMISTRZ.

Pełnomocnik Wojskowy i Morski
przy Poselstwie Polskiem
w Londynie.

ODPIS

38, Cadogan Square, S.W.1.

Londyn, dn. 31 Października 1921r.

No. 1689/Tajne.

D o

Sztabu Generalnego,

Oddział II

w Warszawie.

2
Stosunki
Anglo-Ro-
syjskie.

solnarska
Stosunki Angielsko-Rosyjskie, unormowane Traktatem Handlowym z dnia 16 Marca r.b., w ramach którego winne się były rozwijać/zaczynają wchodzić w okres stagnacji, a raczej bezpłodności, z której Anglicy stopniowo coraz bardziej zdają sobie sprawę. Rozlegają się coraz częściej głosy, czy to ze sfer rządowych, czy też finansowych, zdradzające rozczarowanie/zawartość Traktatem, który położone w nim nadzieje zawiódł, i stwierdzające fakt, że wogóle z Rosją w obecnym jej stanie handlować nie warto i nie można.

rozczarowanie
I tak Kancelarz Skarbu, Sir Robert Horne, twórca traktatu Anglo-Rosyjskiego, w przemówieniu w sprawie bezrobocia, wypowiedzianem w Glasgow dnia 12 Października, przyznał, że plan wznowienia stosunków handlowych między Anglią i Rosją został uniemożliwiony przez panujący tam głód oraz przez dążność krańcowych elementów rosyjskich do zużytkowania istniejącego tam stoku złota raczej na cele propagandy, niż na wymianę na potrzebne Rosji towary. Dodał on, że Rosja nie posiada nic takiego, co mogłaby wymienić na towary, a wysyłanie takowych do Rosji równa się zrobieniu jej z nich podarunku, na co Anglię nie stać. (załącznik No.1).

Lloyd George w swem przemówieniu w sprawie bezrobocia w Izbie Gmin dnia 19 Października również poświęcił cały ustęp stosunkom handlowym z Rosją.

Stwierdził on, że otwarcie Rosji, jako rynku zbytku, dla towarów angielskich bynajmniej nie zmniejszyło bezrobocia w samej Anglii, oraz wyraził obawę, że, póki w Rosji nie nastąpi znaczne polepszenie się ogólnych warunków, póty nie można przywiązywać wielkiej nadziei do rozwoju stosunków handlowych między jakimkolwiek krajem a Rosją. (załącznik No.2).

Ze sfer finansowych rozległ się ^{podobny} głos, dowodzący, że i one doszły do indentycznych wniosków. Towarzystwo akcyjne "Russo-Asiatic Consolidated, Limited" starało się już od bardzo dawna dojść do porozumienia z Rządem Sowietów w sprawie wznikowienia pracy w rosyjskich kopalniach, będących jego własnością. W tym celu prezes Towarzystwa, Leslie Urquhart po 5 miesięcznych preliminarnych rokowaniach z Krassinem w Londynie udał się wreszcie do Moskwy, celem zawarcia ostatecznej umowy. Wszelako doszedł on wkrótce do wniosku, że nie sposób jest dojść do jakiegokolwiek porozumienia z Rządem Sowietów i że korzystniej będzie dla Towarzystwa pozostać jak dotychczas w roli protestacyjnej i występować w charakterze oskarżycieli wobec Rządu Sowietów, niż podpisać z nim zbędną umowę. Motywy, które zniewoliły go do takiego postępowania, wyłuszczył Urquhart w otwartym piśmie do Krassina z dnia 11 Października, w którym poddaje system rządów Sowieckich i panujące na skutek niego w Rosji stosunki bezwzględnej i wszechstronnej krytyce (załącznik No. 3).

Z całą stanowczością twierdzi on, że przyczyną dzisiejszego stanu upadku i nędzy Rosji, jest zaprowadzony tam system komunistyczny, który zniósł prawo własności i wolności ekonomicznej i zabił wszelką indywidualną inicjatywę i chęć do twórczej pracy. Czeka, w skład której wchodzi nie tylko komuniści lecz i międzynarodowi kryminaliści, metodę oszczerstwa, korupcji i morderstwa zaprowadziła taki system teroru, że, wobec zniesienia wszelkiego prawa cywilnego, niemożliwym staje się normalne zastosowanie jakiegokolwiek traktatu, zawartego z Rządem Sowietów.

To są dwie główne myśli, wypowiedziane w tem ze wszech miar godnem uwagi piśmie, które stanowi swego rodzaju "credo" angielskich sfer finansowych w sprawie Rosyjskiej.

W cyfrach handel między Anglią i Rosją przedstawia się w sposób następujący:

	Kwiecień Czerwiec	Lipiec Wrzesień	Razem
<u>Wwóz z Rosji do Anglii</u>	46.940	122,587	169.527
Wywóz z Anglii do Rosji:			
a/. towarów Angielskich	143,285	616,450	759,735
b/. " obcych i kolon- jalnych.	83,723	723,221	806,944
Razem	227,008	1.339,671	1.566,679

Co się tyczy kredytów, które Rząd Angielski ewentualnie udzieliłby Rosji, to sprawa ta została kategorycznie postawiona w Izbie Gmin dnia 18 Października przez Sekretarza Departamentu Handlu Zambrskiego, Sir P.Lloyd-Greame'a, który w odpowiedzi na zapytanie oświadczył, że kredyty będą Rosji udzielone jedynie wtedy, gdy ta ostatnia uzna wszystkie powzięte długi/" Credit will only be given to Russia if and when all debts properly entered into are acknowledged"/.

W sprawie tej Rząd Angielski trzyma się wciąż poglądu, wypowiedzianego przez Lloyd George'a dnia 16 Sierpnia r.b. po powrocie z ostatniej Konferencji Najwyższej Rady w Paryżu /patrz tutaj. No.1374/T. z dnia 19 Sierpnia 1921 r./, który jest zresztą identyczny z tym, jaki przyjęła Międzynarodowa Komisja niesienia pomocy Rosji, zasiadająca w Brukselli, przeprowadzając wyraźną linię demarkacyjną między pomocą dobroczynną a kredytem ekonomicznym.

Co się tyczy pierwszej, Rząd Angielski bez żadnego zastrzeżenia udzielił już w tym celu Angielskiej gałęzi Czerwonego Krzyża zapomogi w naturze wartości £250.000.

Nie ulega wątpliwości, że to ogólne rozczarowanie Rosją, które daje się obecnie w Anglii odczuwać, spowoduje większe niż dotychczas oraz zabarwione, być może, większą sympatją zainteresowanie się Polską i jej handlowymi możliwościami. Powyższy zwrot faktycznie już się rozpoczął i daje się, aczkolwiek jeszcze słabo, zauważyć.

Jeżeli teraz objąć całokształt polityki Angielskiej względem Rosji i postawić pytanie, czem się ta polityka wogóle kieruje, jakie są jej w tym względzie dyrektywy i linje wytyczne, oraz czy wogóle takowe istnieją lub istniały i czy raczej polityka Anglii względem Rosji nie szła po linii ~~zamanej~~, zważywszy jak olbrzymi przeskok dzieli ekspedycję Archangielską i popieranie Denikina w końcu roku 1919 od Traktatu z 16 Marca 1921 r., to bezwątpienia odpowiedź na tak postawione pytanie będzie,

iż główne czynniki, które przyczyniły się do zmodyfikowania kierunku polityki Angielskiej względem Rosji, są następujące:

1/. Nacisk Partji Robotniczej na Rząd w kierunku uznania Sowietów.

2/. Chęć otwarcia nowych rynków zbytu dla nagromadzonych w Anglii towarów i ulżenie w ten sposób bezrobociu.

3/. Oportunizm Lloyd George'a, który tradycyjną politykę Anglii, obliczaną zawsze na bardzo daleką metę, spaczył i wykoleił, uzależniając ją od wymagań chwili.

Wykorzystanie tych trzech momentów a zwłaszcza pierwszego stanowi realny tryumf polityki Rządu Sowietów, który umiejętną grą dyplomatyczną i akcją propagandową sprowadził Anglię ze stanowiska nieprzejednanego oporu, na jakim dzisiaj jeszcze stoi Francja, i, doprowadzając do zawarcia traktatu z 16 Marca, rozerwał otaczającą go sieć "druetu kolczastego", która z czasem niechybnie doprowadziłaby do jego upadku. Nie ulega bowiem wątpliwości, że gdyby Anglija wytrwała była w tej polityce, propagowanej przez Clemenceau, a kontynuowanej przez Millerand'a, a nawet, choć mniej bezwzględnie, przez Briand'a, Sowiety byłyby się udusiły w okalającej je obręczy blokadowej. By żyć, musiały ją one rozerwać.

I to właśnie stanowi tryumf polityki Sowietów na terenie Angielskim, że, pomimo faktu, iż propaganda bolszewizmu w

Anglii żadnych wyników nie dała i skończyła się fiaskiem zupełnym, jak to wynika z tut. Raportu o akcji komunistycznej w Anglii / patrz tut.No.1656/T. z dnia 21 października 1921 r./, potrafiły one po mistrzowsku wykorzystać zarówno stanowisko i wpływy tutejszej partji Robotniczej jak i specjalne warunki powojenne jako to: ogólne zmęczenie, bezrobocie, stagnację w handlu i przemyśle, a nawet i wrodzony sentymentalizm angielskich sfer liberálnych, by sprowadzić Anglję ze stanowiska polityki "drutu kolczastego" względem Rosji i w ten sposób utoro- wać sobie przezeń drogę komunikacji ze światem zewnętrznym, ratując się przez to od niechybnej zagłady i zapewniając swe dalsze istnienie.

3 załączniki.

/-/.W.Łozekowski

Kontr-Admirał W.P.

za zgodność:

Górski

Rotmistrz.